

Zondag 26: Nadenken over de doop

Vraag 69:

Hoe wordt u in de heilige doop onderwezen en ervan verzekerd, dat het enige offer van Christus aan het kruis u ten goede komt?

Antwoord:

Christus heeft het waterbad van de doop ingesteld en daarbij beloofd, dat ik met zijn bloed en Geest van de onreinheid van mijn ziel, dat is van al mijn zonden, gewassen ben.

Dit is even zeker als ik gewassen ben met het water, dat de onreinheid van het lichaam wegneemt.

Vraag 70:

Wat betekent dat: met het bloed en de Geest van Christus gewassen te zijn?

Antwoord:

Dat wij van God vergeving van de zonden hebben uit genade, om het bloed van Christus, dat Hij in zijn offer aan het kruis voor ons vergoten heeft.

Verder ook, dat wij door de Heilige Geest vernieuwd en tot leden van Christus geheiligd zijn, zodat wij hoe langer hoe meer van de zonde afsterven en godvrezend en onberispelijk leven.

Vraag 71:

Waar heeft Christus ons beloofd dat Hij ons even zeker met zijn bloed en Geest wassen wil, als wij met het doopwater gewassen worden?

Antwoord:

In de instelling van de doop, die zo luidt: Gaat dan heen, maakt alle volken tot mijn discipelen en doopt hen in de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest, Matteüs 28:19.

En: Wie gelooft en zich laat dopen, zal behouden worden, maar wie niet gelooft, zal veroordeeld worden, Marcus 16:16.

Deze belofte wordt herhaald waar de Schrift de doop het bad van de wedergeboorte en de afwassing van de zonden noemt, Titus 3:5; Handelingen 22:16.

1 Gods royaliteit

Soms wordt gesproken over 'dopen op geloof'. Talig vind ik dat een rare uitdrukking, want wat betekent hier het woordje 'op'? Soms: op grond van? Hoe dit ook zij, er zijn christenen die de doop zien als een uiting van hun geloof. Jij kiest voor God (uiteraard dank zij God zelf) en als bewijs, als teken daarvan laat jij je dopen. De doop is zo een actie van jou: jij wilt je toewijden aan God en om dat zichtbaar te maken daal je af in het doopwater.

Dat lijkt op wat tijdens de Vrijmaking aan de orde was. Toen werd door een synode verdedigd: de doop is een bevestiging van het geloof dat in iemand aanwezig is, van diens wedergeboorte.

U begrijpt dat je met deze beide benaderingen problemen krijgt met de doop van baby's.

Gereformeerd is het om te zeggen dat de doop een actie van God is. Via de doop geeft God veel aan ons. Maar wat geeft Hij dan? Om hier zicht op te krijgen kunnen we ons uitgangspunt nemen in het verbond. Hiermee sluiten we aan bij de brief aan de Hebreeënen, waarin vaak over het nieuwe verbond wordt gesproken.

Heb je het over het verbond, dan komt Abraham in beeld. Gelovige christenen worden niet voor niets kinderen van Abraham genoemd. Gods verbond met Abraham was geen leeg verbond. Blijkens Genesis 12 en 17 heeft God in het kader van het verbond prachtige uitspraken tegen Abraham gedaan, uitspraken die wij op onszelf mogen toepassen.

Allereerst gaf God Abraham een bijzondere positie: hij mocht partij zijn van Gods verbond: 'Ik ben jouw God en de God van je nakomelingen.' In nieuwtestamentische taal zegt God dus dit tegen ons: 'Ik wil jullie Vader zijn!' Via het evangelie laat Hij ons dat horen, en door de doop wordt het nog eens bevestigd: 'Jij bent mijn kind'. Een duizelingwekkende uitspraak. Wie zijn wij immers? Nietige, schuldige mensen, die van onszelf met lege handen in de wereld staan. En God is niemand minder dan de Heer van heel deze werkelijkheid. Ook is Hij heilig, Hij haat de zonde. Toch mogen wij tegen Hem zeggen: 'Pappa!' Wat een geweldig cadeau voor een baby: hij weet nog nergens van, maar hij is verbonden met de hemelse Vader.

Dat geeft ons houvast. Mensen krijgen soms heel negatieve, zelfs destructieve uitspraken over zichzelf te horen: 'Jij bent niks, jij bent slecht, dom', en noem maar op. Maar door de doop krijgen we van God te horen: 'Het is echt waar: je bent mijn kind.'

Bij deze positie hoort dat God bijzondere geschenken belooft. Zo zei Hij tegen Abraham: 'Ik ben met jou, Ik zal jou zegenen.' Dat zegt God ook tegen ons. We zijn er dus niet verloren aan toe, zijn zorg gaat naar ons uit. Er kan van alles gebeuren in ons leven, waardoor we verbijsterd raken en ontrederd. En soms is alles zo erg, dat je therapie nodig hebt om op de been te blijven. Maar God staat er garant voor: 'Ik laat je niet in de steek. Ik hou je vast, mijn plan met jou zet Ik door. Dwars door alles heen breng Ik je heelhuids op je bestemming.'

Abraham werd ook een bijzonder uitzicht geboden: 'Jouw nakomelingen worden eigenaar van het land Kanaän.' In het Nieuwe Testament wordt deze belofte verbreed, want daar wordt Abraham aangeduid als erfgenaam van de wereld. Dat mogen de gelovigen op zichzelf betrekken. Wij zeggen wel eens: 'de brutalen hebben de halve wereld', maar intussen is het een feit: Gods kinderen krijgen de hele wereld en dat is dan zelfs een nieuwe wereld.

Dat geeft ons houvast. Er mogen verschrikkelijke dingen gebeuren, maar via de doop krijgen wij het te horen: 'Ik heb het je beloofd: je kunt gerust zijn, want het lóópt goed af met jou!'

Behalve in het verbond kunnen we ons uitgangspunt ook nemen in het doopwater en aansluiten bij Romeinen 6. Daar wordt verteld dat we door het doopwater verbonden worden met Christus. Deze positie van ons heeft gevolgen voor de positie van onze kinderen. In 1 Korintiërs 7 heten kinderen van gelovige ouders 'heilig in Christus'. Onze baby's zijn dus niet zomaar kinderen maar staan aan de kant van Christus. Ze zijn heel speciaal, niet dank zij hun kwaliteiten maar omdat God dat zo gewild heeft.

Dat kan ons houvast geven: we kunnen ons zorgen maken over onze kinderen: hoe gaat het met hun gezondheid, hoe ontwikkelen ze zich, wat gaat er later gebeuren? Maar via de doop hebben wij het over onszelf te horen gekregen en onze kinderen over henzelf: 'Christus heeft zijn hand op jou gelegd.'

Eveneens in dit verband is er sprake van Gods geschenken, blijkt uit Romeinen 6. In dat hoofdstuk wordt ervan uitgegaan dat mensen bij de doop ondergedompeld worden. Het water krijgt zo de betekenis van een graf: je gaat het water in, gaat kopje onder maar komt er dan weer uit te voorschijn. Zo ben je met Christus gestorven, begraven en opgestaan. In Hebreeën wordt uitgegaan van besprenging. Dan heeft het water betekenis door zijn reinigende werking: zoals je met water schoongewassen wordt, zo wordt je gewassen met het bloed en de Geest van Christus. Hierdoor worden twee geschenken aan gegeven.

Het eerste geschenk is vergeving. Van onszelf hebben we een slechte aard, met als resultaat dat we een hele reeks van fouten voortbrengen door wat we verkeerd doen of nalaten. Dat is op zichzelf al erg, maar ook door de gevolgen daarvan, vaak voor anderen. Maar het evangelie laat ons horen: 'Voor vergeving kun je terecht bij Christus!' Door de doop legt God als het ware een eed af: 'Die vergeving is ook voor jou bedoeld. Ik sta met open armen voor jou klaar. Daar kun je op rekenen!'

Als tweede geschenk is er vernieuwing. Al hebben we vergeving gekregen, daarmee is de bron van ons falen nog niet opgedroogd; die blijft maar vuil spuiten. Maar het evangelie laat ons horen: 'De Geest van Christus is er en die werkt aan jouw vernieuwing.' Dit wordt door de doop nog eens bevestigd: 'Je staat er niet alleen voor. Er werken goddelijke krachten om van jou een ander mens te maken.'

Dat geeft ons houvast. We kunnen soms behoorlijk last hebben van onze eigen onwil en onmacht. Je vraagt je dan af wat voor betekenis het christelijke geloof in je leven eigenlijk heeft. Maar via de doop wordt ons op het hart gebonden: 'Ik heb het beloofd: jij laat de zonde achter je, zodat er geen sprake meer is van schuld of van besmeuring.'

Op deze manier worden we door de doop gestimuleerd om vol vreugde te zijn, want die laat ons zien hoe royaal God is. Hij is onze Vader, Christus is met ons verbonden. Op grond daarvan belooft Hij voor ons te zorgen, ons het eeuwige leven te geven en een leven zonder enige zonde. Dat krijgen we via het evangelie te horen, maar door de doop wordt daar een dikke streep onder gezet: 'Je hebt een unieke positie en krijgt unieke cadeaus aangeboden!' Daarom word ik zo geraakt door de kinderdoop. Het is niet een simpel ritueel; daar komt Gods overweldigende liefde in mee.

2 Onze verantwoordelijkheid: geloof

God mag ons mooie geschenken aanbieden, maar we moeten die wel áánpakken. Vroeger werd gereformeerd-vrijgemaakten verbondsautomatisme verweten. Daarmee werd bedoeld dat zij zouden zeggen: 'Ik ben gedoopt, ik ga naar de kerk, ik doe geen criminele dingen. Dus zit het wel goed met mij.' Officieel is dit binnen de GKV nooit door voorgangers gezegd. Toch herken ik dit wel. Dan zijn mensen laks in het lezen uit de Bijbel, ze bidden ongeregeld; hun betrokkenheid bij de kerk en het geloof is maar matig; in allerlei opzicht lopen ze er als christen de kantjes van af. En toch hebben ze er het volste vertrouwen in: 'Ik ben gerust over de afloop van m'n leven. Ik ben immers altijd christen geweest en heb toch goed geleefd?'

Daarom is het belangrijk dat we helder voor de aandacht te krijgen: God legt een claim op ons hart. Het hoort bij ons christen zijn dat we blij zijn met het feit dat we kind zijn van de Vader. We hebben alle vertrouwen in zijn zorg voor ons en dat Hij zijn plan met ons doorzet. Ook zien we uit naar de toekomst die Hij voor ons in petto heeft. We strekken ons uit naar Christus, verwachten het van zijn gevloeide bloed en verlangen naar zijn Geest.

Werkt het zo bij U? Want dit levende geloof is wezenlijk. Er is geen ruimte voor oppervlakkigheid en vrijblijvendheid. Misschien is dit soms een zwak punt bij ons. Daarom is het goed dat we telkens de oproep te horen krijgen: 'Alsjeblieft, neem je verantwoordelijkheid. God reikt je prachtige cadeaus aan, kort gezegd: zijn liefde. Pak die cadeaus aan. Word betrokken bij Christus.'

Al in het Oude Testament bestond de noodzaak van een levend geloof. Toen was het niet voldoende om besneden te zijn. De lichamelijke besnijdenis moest samengaan met de besnijdenis van het hart. De besnijdenis op zichzelf had dus geen waarde. Zo is het ook in het Nieuwe Testament. In Marcus 16 staat: 'Wie gelóóft zal hebben en gedoopt zal zijn, zal behouden worden.' Eveneens in Romeinen 6 wordt duidelijk dat de doop samengaat met een persoonlijke keus: 'Weet jij je echt afhankelijk van Christus?'

En baby's dan? Die kunnen toch niet geloven? Toch worden ze gedoopt. Dat doen gereformeerden omdat ze uitgaan van de eenheid tussen het oude en het nieuwe verbond.

Natuurlijk, bij de komst van het nieuwe verbond is er veel veranderd. Maar dat is telkens expliciet onder woorden gebracht. Zo hoeven wij geen dierenoffers meer te brengen, omdat Christus zich eens voor al heeft opgeofferd. We houden ons niet meer aan het onderscheid tussen rein en onrein voedsel, want Petrus heeft via een visioen te horen gekregen dat dit onderscheid verleden tijd is. Ook de oudtestamentische feesten vierten we niet meer, omdat Paulus heeft aangegeven dat die feesten een schaduw waren van Christus.

Maar over de positie van kinderen wordt in het Nieuwe Testament niet vermeld dat daarin iets veranderd is. Dus horen ze er nog altijd bij en komt evengoed hun het teken van Gods verbond toe. Daarvoor zijn ook aanwijzingen. Denk maar aan het woord van Petrus uit Handelingen 2: 'Voor u is de belofte én voor uw kinderen', dezelfde woorden die God in Genesis 17 tot Abraham richtte. Verder wordt verschillende keren verteld dat volwassenen gedoopt werden 'én hun huis'; in de Bijbel wordt met 'hun huis' altijd het totale gezin bedoeld; als dit keer de kinderen buitengesloten werden, had dat gezegd moeten worden. Denk ten slotte aan Kolossenzen 2 waar de doop de christelijke besnijdenis heet.

Overigens past de kinderdoop ook bij de werkwijze die God bij andere gelegenheden toepast. Ik bedoel dit dat Gods gunsten altijd voor alles aan gaan. Zo beginnen de Tien Geboden met deze herinnering: 'Ik ben jullie God, Ik heb jullie bevrijd', en dan pas volgen de geboden. Denk ook aan Romeinen 5, waar gezegd wordt dat Christus voor ons gestorven is toen wij nog zondaars waren. Dus al kunnen kinderen nog niet geloven, toch komt God al met zijn liefde op hen af en wordt die liefde onderstreept door de doop.

Dat neemt niet weg: zodra kinderen ouder worden, legt God een claim ook op hun hart. Daarom wordt ouders voor de bediening van de doop gevraagd te beloven dat ze hun kind gaan onderwijzen of laten onderwijzen; vandaar ook de kerkelijke catechese. Trouwens, de andere gemeenteleden hebben hier evengoed een taak: door de manier waarop zij christen zijn moeten ze het voor kinderen in de kerk aantrekkelijk maken om te geloven.

Op allerlei manieren wordt zo op jongeren een beroep gedaan: 'Zeg amen op wat God al bij jullie doop heeft gezegd en gegeven. Laat de doop effect hebben in je leven. Geef je hart aan Jezus Christus!'

Maar als je gelooft, ga je ook profiteren van Gods geschenken. Dan heb je niet alleen de belofte van de vergeving; nee, dan ben je daadwerkelijk vrijgesproken, alsof je zelf alles uitgeboet hebt wat Christus heeft gedaan. Dan heb je niet alleen de toezegging dat Christus' Geest je vernieuwt; nee, dan is het een feit dat je een nieuwe schepping bent.

Natuurlijk is er nog altijd invloed van de zonde. Maar beslissend is dat Christus' bloed en Geest je uit de duisternis heeft overgeplaatst in het licht van zijn liefde.

Zo worden we gestimuleerd tot geloof. Dat is onze verantwoordelijkheid. We kunnen het niet maken oppervlakkig christen te zijn. God vraagt ons hart. En dan krijgen we een heel bijzonder leven. Al is er nog altijd allerlei kwalijks bij ons, tegelijk zijn we voor God al een soort paradijs-mens.

3 Onze opdracht: christelijk gedrag

We hebben van God een mooie positie gekregen: we zijn kind van Hem, hebben een band met Christus. Maar dan moeten we ons ook zo gedragen dat ons gedrag hierbij past. Dat gebeurt soms niet. Dan zijn we wel officieel christen, maar in de praktijk maken we er een potje van. Daarmee halen we zijn goede naam door het slijk. Maar het is een opdracht voor ons allemaal: wat we zeggen, wat we doen en wat we nalaten moet kloppen met ons kind-zijn, met onze band met Christus.

Vaak laten we ons leiden door onze instincten en emoties, met als resultaat dat we ons soms weinig christelijk gedragen. Het is daarom goed kritisch naar onszelf te kijken.

Ik kan het ook zo zeggen: we moeten worden wat we zijn. Dat wordt vaker in de Bijbel gezegd: 'Je bent heilig, maar wéés nu ook heilig.' Zo zegt de Catechismus: 'Je bent gewassen, maar je moet nu ook hoe langer hoe meer afsterven van de zonde en godvrezend leven.'

Datzelfde komen we tegen in Romeinen 6. In vs.11 staat: 'Zo moet u uzelf zien: dood voor de zonde, maar in Christus Jezus levend voor God'; maar vs.12-13a vervolgt dan: 'Laat de zonde dus niet heersen over uw sterfelijke bestaan, geef niet toe aan uw begeerten. Stel uzelf niet langer in dienst van de zonde als een werktuig voor het onrecht, maar stel uzelf in dienst van God.'

Ditzelfde 'wees wat u bent' komt voor in Kolossenzen 2; in vs.12a staat: 'Toen u gedoopt werd bent u immers met hem begraven, en met hem bent u ook tot leven gewekt', maar in 3:5 staat dan de oproep: 'Leef niet aards maar breek met allerlei zonden'.

Kortom, de doop hoort samen te gaan met toewijding. Daarin ligt ook de werfkracht van een kerk, dus dat de leden er niet de kantjes af lopen maar ervoor gaán.

Dat kost vaak heel wat strijd. We zijn niet meer zo gewend aan deze benadering. Naar ons idee moet christen-zijn plezierig zijn, je moet er gelukkig door worden; anders haken we af. Toch is het een opdracht dat we het gevecht moeten aangaan tegen de kwade krachten in ons, tegen de verleidingen die van buitenaf op ons afkomen. We moeten ons ervoor inzetten om het goede te doen.

Zo worden we gestimuleerd tot toewijding, want dat is onze opdracht. Gedoopt zijn betekent dus beslist niet dat we op onze lauweren kunnen gaan rusten, omdat we er al zijn. Nee, we moeten de handen uit de mouwen steken.